



הרמטכ"ל, דויד אלעזר, במסוק מעל לשטח הכבוש באפריקה

הממשלה. המטכ"ל ומיפקדת פיקוד הדרום אשמים במהלך שהבטיח

לסאדאת את הניצחון האסטרטגי: ההתקפה דרומה. במקום צפונה

למה לא ארמיה 2?

מיזרה, לא מיזרחה כלפי טאסה, שהיתה צומת-החיים של החזית שם, אבל כימעט ללא כוחות בינה ובין התעלה).

אילו רק נשאר שרון בעמדותיו המקוריות, היה הניסיון של ארמיה 2 לאחד את ראשי-הגשר שלה ולהרחיבם עד לעומק סביר נכשל — ובאבידות כבדות. במקום ראש-גשר ארמיוני מאוחד ועמוק דיו, בעיקר בדרומו, היתה ארמיה 2 מצליחה, לכל היותר, ליצור ולקיים כמה ראשי גשר קטנים בודדים, מנותקים, רדודים-להחריד (מנקודת הראות המצרית) ונישלטים ביעילות רבה ומטווח קרוב על-ידי כוחותינו, הערוכים בתוואים הגבוהים והנוחים של „קו-הגבעות“: „נוזל“, „מכשיר“, „צידיני“. חיסול אלה על-ידינו, לאחר מכן, היה ענין פשוט ובטוח.

שרון שב לניירתו בערב ה-8 לחודש, ולמחרת החל דוחף ומגשש לכיוון קו-המים. קראנו ושמענו על הגילוי הדמיתי של „התפר“ בין שתי הארמיות המצריות, שאירע (כך נטען) ב-11 באוקטובר. אבל כבר ב-9 לחודש נמצא שרון עצמו במרחק של כ-3 ק"מ מן התעלה (בצומת „נחלה“), ואחת מיחידותיו בילתה לילה שלם על חוף האגם המר. פיקוד-הדרום, מוכה ההלם של היום הקודם, הורה לשרון לסגת.

לאחר כמה ימי-מילחמה סטאטית באופייה — שבהם הביא פיקוד-הצפון לידי סיום מוצלח את הבלמה בחזית הגולן והמשיך ופלש לתוך סוריה (מה שאיפשר גם לשחרר את חיל-האוויר לטובת הדרום) — החולט לתקוף ולהכריע את הצבא המצרי, באמצעות צליחת

כך את המיתקפה המצרית, ודאי שהיתה נכשלת. זהו המקור לתירוץיהם של אנשי-הצבא, שהטילו את אשמת הכישלון על „המחדל המדיני“ — ולכאורה בצדק. אך רק לכאורה: יחסי-הכוחות ההם, בנסיבות כפי שהיו, ענו בהחלט על הדרישות האלמנטריות של משימת „הבלמה“ המינימליסטית, כך שהצלחת הגשמתה של משימה זו נעשתה תלויה רק באיכותו המיקצועית של צה"ל; ואיכות זו לא הספיקה, מפני רמתו של הפיקוד הגבוה, שהיתה כה נמוכה, עד אשר העדיפות היחסית הגבוהה והקבועה של צה"ל, בדרגים הנמוכים והבינוניים, לא היה בה — זו הפעם — די כשלעצמה. אמת זו נחשפה והוכחה, מעל לכל ספק, ביום ה-8

גאח בנימין עמידרור

בחודש, בו נולדה הטראומה, אשר הטביעה את חותמה על המילחמה, ועל השלכותיה עלינו ולבנינו. באותה עת כבר היו הכוחות מגויסים, והשפעת „ההפתעה“ נפגזה, בוודאי לצרבי המיבצעים הקונקרטיים ברמות האופרטיביות והטאקטיות. ראשי-הגשר המצריים עדיין היו רדודים ביותר ויחסי-הכוחות — ובעיקר אופיים, כאשר שלנו משוריינים בתכלית (אם כי עדיין סובלים מכמה מחסורים חריפים, במיוחד בארטילריה) — מבטיחים לנו, לפחות, אינחיות כמותית בקנה-מידה כל-חזיתי (בסיני גופא); ויכולת פוטנציאלית טובה משל האויב, ליצור „נקודות-כובד“ עם עדיפות כמותית מקומית, באיזור ובזמן שנבחר.

יתרה מזאת, כדי שיתיים היום בנצחון לנו, לא נדרש מן הדרג הקובע — כלומר, ממפקד פיקוד-הדרום — אלא רק זאת, שלא יעשה שגיאות חמורות מדי; ולמעשה, שלא יעשה דבר, אלא יניח את שלוש אוגדותיו במקומן, כמות שהן, ללא כל תזווה. מעולם לא נדרש ממפקד שיעשה כה מעט, כדי ששיג כה הרבה. אז, סמוך לשעה 10.00, עשה האלוף גונן את השגיאה הנוראה — וחסרת-הפשר — ביותר האפשרית: הוא הורה את אוגדת שרון, שניצבה ערוכה בגיזרה „המר“ כזית“ (בין איסמאעיליה לאגם המר) לצאת מעמדותיה אחורה ולנוע דרומה, לתקוף את ארמיה 3 (העולם הזה 2007 — 8.10 — שער עצמי“).

כך נשלפה אחורה והוצאה לגמרי מן המילחמה, במקום ובזמן הקריטיים ביותר — לנו ולמצרים כאחד — האוגדה הגדולה, החזקה והרעננה ביותר של צה"ל, שבראשה המפקד הטאקטי המעולה שלרשותנו. את הישועה בדרום, באותו יום, הצמיחה עמידתה העיקשת של אוגדת ברן, בסיוע הרבה מזל (שהמצרים דבקו בתכנונם המקורי ותקפו מן האגם המר כלפי צפון-

לפני קצת פחות משנה התקרבו לסוף סיפור מילחמת יום-הכיפורים בדרום, וכבר סקרנו („העולם הזה“, 2048, 2049, 2052) את הרקע לצליחת התעלה על-ידי כוחות חזית הדרום, במיבצע „אבירי-לב“. מפני סיבות טכניות שונות נקטע המשך הופעתה בדפוס של סקירת אותה מיתקפה, אשר הביאה לנו ניצחון צבאי מרשים — מה שגרר מייד, וכרגיל, את סיום המילחמה. אבל, כידוע, לא הוכו המצרים כמו ב-1967, ובעת שנכנסה לתוקף הפסקת-האש הכפויה, החזיקו בידיהם שטחים ניכרים שכבשו מצה"ל ולא עלה בידינו להדפם מהם. לכן נחשבה המילחמה, על פי קוד-המוסכמות המיוחדות במינו לסיכסוך ישראל-ערב, „ניצחון“ מצרי.

יוס-השנה הרבעי לסיום המילחמה יוצר הזדמנות נאותה להשלים את החסר — ומה גם שאיזור המילחמה ומהלכיה יועיל להשיב את הפרספקטיבה שאולי קצת ניטשטשה, ולשוב ולהבהיר כי „נייר העבודה“ ושאר המאורעות המסעייים אותנו כעת, לא באו מ-עצמם, מחלל ריק.

כדי שסקירה זו לא תיראה תלושה, נחזור בריפרוף כוללני על האירועים בדרום עד הצליחה; ועל עיקרי מה שכבר כתבנו בנושא הצליחה: בימים הראשונים, 6 ו-7 באוקטובר 1973, שילמו כוחות צה"ל בדרום את מחיר „קו בר-לב“, אשר, כקונספציה וכתוכנית מיבצעית מיושמת, גילם את „הטימטום הצבאי“ באחד משיאיו. למירע המזל, הופקד אז ניהול המיבצעים ברמות האיסטרטגיות והטאקטיות, בידי מפקדים בעלי יכולת

היעד הנכון למיתקפת „אבירי הלב“ היה הארמיה השנייה, ולא הארמיה השלישית

מיקצועית בלתי-מספקת לחלוטין, אשר לא היו מסוגלים להבחין מה מעוללת הקונספציה המיבצעית, ובוודאי שלא יכלו לתקן את המעוות. מסיבה זו נשחקו כוחות „אוגדת סיני“ ובוזבוזו, בלא שיפריעו כימעט את הגשמת הצליחה המצרית לפי התוכנית — למרות שעוצמת אותה אוגדה, בידי מפקדים היוזעים מלאכתם, יכלה להספיק לפחות לשם גרימת שיבושים חמורים למיתקפה המצרית, בשחיקה מזערית של כוחותינו. אילו היה צה"ל מגוייס, כולו או בחלקו, ומקדם

הממשלה היתה צריכה לקבוע את סילוק הצבא המצרי מסיני כמשימת המיתקפה

התעלה, תוך ניצול ה„תפר“ החשוף בדוורסואר שבחיבור הצפוני של התעלה עם האגם המר הגדול. אז הגיעו ידיעות כי מתרגשת מיתקפה מצרית ונחלקו הדיעות אם לצלוח מייד, כדרישת כמה מפקדים ובתוכם שרון, או להביס קודם את המיתקפה המצרית. שני הטיעונים היו סבירים. אך, לפחות בראיה לאחור, טוב שהוחלט לחמתיו, מפני שב-14 לחודש אכן תקפו אוגדות השריון המצריות, הוכו אחר באבידות כבדות לעצמן ומזעריות לנו — והותירו את „אפריקה“ מרוקנת-כימעט מכוחות ובשלה למיתקפה מצידנו.